

ISTEN NÉPE A TÁRSADALOMBAN

Hegyi András

Helyzet van

Nem csupán a magyar sajtó van tele (az is) a 2008-ban kitört gazdasági világválságról szóló híryaneggal, elemzésekkel, az okok és a kilábalás lehetőségének keresésével, hanem a világsajtó is, szinte az unásig. Illetőleg az arra érzékeny emberek kétségbeesésbe kergetéséig. A depresszió „napi adagja” ma jórészt visszavezethető erre a helyzetre. A válság elhúzódik, néhány ország csődközelbe vagy egyenesen csődbe került, és a neheze még hátravan, halljuk vagy olvassuk napról napra.

Nem csupán egyházi emberek, hanem az értelmiség java is, a válságot nemcsak az anyagiakra, bankkölcsönök visszafizetésének kilátástalanságára, a gazdaság motorjának késlekedő beindulására, a vállalkozások vagy egyenesen országok csődbe jutására érti, hanem látja a válság mélyebben lévő okát, ami Európában és az Egyesült Államokban is erkölcsi és spirituális válság. Sőt az utóbbi megelőzte az előbbit. Hamarabb vált istentelenné, ennek következtében önzővé, harácsolóvá, kirekesztővé, korrupttá, hazuggá a *gyógyító kapitalizmus*, mint ahogy ennek a gazdasági, pénzügyi következményei kibuktak. A bankok, a kormányok, a multinacionális vállalkozások vezetői Washingtonban és Brüsszelben felvették a kisemberek képzeletét felülmúló fizetésüket, éltek a maguk édes életét, sikerekről, gazdasági csodákról, a nyugati áruk versenyképességéről prédikáltak, és eközben a fent említett erkölcsi okok marták, mállasztották a „szabad verseny” liberális alapjait.

Sajnos a válság az egyházakat sem kerülte el. Ez ugyan nem lett volna szükségszerű, hiszen az egyetlen válságot, a gólgotai keresztáldozatot kivéve a gyülekezet Ura, a Krisztus

többé nem kerül válságba. Ezt is csak az emberekért vállalta, hogy kríziseink következtében végleg tönkre ne menjünk. Hogy ezt a végső romlást elkerüljük, a módját is megadta: az ő példáját kell követnünk.

Ha azonban az egyház nem veszi komolyan, hogy a világgal való barátkozás ellenségeskedés Istennel (Jak 4,4), akkor a világgal együtt maga is válságba kerül. Ha maga is átveszi a világ szándékát és stílusát: egymással versengő vagy egyenesen harcban álló közösségek csoportjaira szakadozik szét a siker, az elismertség, az anyagi haszon érdekében, és nem követi naponként felvéve keresztjét (Mt 10,38), a gyülekezet Urát. Az állami támogatásért sopánkodó üzlet-csőrösök nem vonzóak a pogányok számára. Ez nem a Feltámadott válsága, aki ott ül a Mindenható Atya Isten jobbján (Jel 4,3), hanem csak azoké a keresztyéneké, a szó eredeti értelmében: *Krisztus-követőké*, akik valójában nem őt követik, hanem a mindenkori divatot, a trendet. Az a nevük, hogy „élsz”, pedig már halottak (Jel 3,1). Pont azért, mert nagyon is élni akarnak azokkal a lehetőségekkel, amelyek környezetük, és nem Jézus Krisztus kínál fel nekik. Részesednek a világ javaiból, de csapásaiból is (Jel 18,4), hiszen azzal vállaltak közösséget.

A válsággal kapcsolatosan van egy sereg tévhit. Mégpedig a következők:

1. Nem lehet hamar kilábalni belőle

Ahogy ez a helyzet egy hosszú folyamat következménye, ugyanúgy a belőle való kilábalást sem lehet egyik napról a másikra elképzelni, sőt elvárni sem. Az erodálódás lassan és

látens módon ment végbe. Egy kicsi eltérés az igazságtól, a jogszerűségtől és a méltányosságtól, egy kis törvénytelen előny, egy kis csúsztatás, egy kis hazugság. A politikusok kicsit szebbnek mutatták a helyzetet a valóságosnál, a lakosság kicsit többet költött, mint amennyit megengedhetett volna magának. Végül kiderült, hogy ezek összegződtek, és a végeredménye az, hogy a valóság nem olyan, ahogy azt kommunikálták, hanem tragikus. Vége a show-műsornak.

Hogy is néz ki a válság emberi oldala? „Nem is vagány az a kamasz, aki a drogot ki nem próbálja” – ez a valamikori, még az egyházak által is támogatott belügyminiszter szájából hangzott el a tévé nyilvánossága előtt. Ha kipróbálja, na, mi van akkor? Hogy egyes szülőknek és pedagógusoknak nem tetszik. Na és? Egyébként sem szabad őket fegyelmezni, személyiségi jogaik vannak, és nem büntethetők. Hogy aztán az iskolák széttöbbenek, a diáknak van, a tanárnak nincs, mármint személyiségi joga... Ja? Na és?

Az a politikai elit bebetonozott tagja, aki szétlopta a MÁV meg a BKV vagyonát, hangos a „megélhetési bűnözés” empátiának vélt szlogenjétől, már ami a szegények megsegítését illeti. „Szegénység nincs is Magyarországon, aki ezt híreszteli, annak ciántablettát kellene felírni. Soha jobb sorsa nem volt a lakosoknak.” És az az egyház vagy legalábbis annak egyes vezetői, amely tagjait szavazásra serkenti mindezek erkölcsi legalizálása érdekében, részt vesz ezekben a bűnökben.

A válság kialakulásának folyamata lassú volt és sok összetevőből állt. Napi kényszerek, pillanatnyi előnyök, félretájékoztató és félretájékozódás, sodródás, valóságos értékek hiánya, kritikátlan igazodás a fejlettebbnek vélt társadalmakhoz, nagy megértéssel kezelt emberi gyengeségek, bűnök stb. Persze a válságban sorstárs, de józanul gondolkodó, felelősséget érző, gerinces emberek pontosan ott álltak meg tiszta erkölccsel, ahol a gerinctelenek vagy a megroppantott gerincűek megalkudtak.

A dolgok lényege azonban az, hogy amilyen lassú volt a torzulás – hiszen a mögöttünk lévő évtizedek, sőt az ateizmus tekintetében majd egy évszázad lefelé tendáló volt –, ugyanolyan lassú és szívós törekvés, kemény munka és áldozatvállalás szükséges ennek megfordítására. Ezért van nagy jelentősége az egyházi iskoláknak, az egészséges erkölcs tanításának, az értékrendet valló és aszerint élő családok védelmének, az emberek munkára való visszaszoktatásának, az adott szó becsületének, és minden olyan közösségnek, ahol jó példát látnak, sőt otthon találnak az emberek, még a sérültek is.

2. Nem lehet kilábalni belőle nélkülünk

A csodavárás nem csak a mi korunk sajátja. Az – elsősorban Isten felé – felelőtlen emberek mindig szívesen hitték, hogy valaki vagy valakik majd csak úgy a fejük fölött rendbe rakják azt, amit ők elrontottak. Majd a nagyhatalmak, a velünk megbonthatatlan és örök barátságban élő nagy testvér, a nagybetűs Nyugat, az EU, vagy akár a „jóisten”, ahogy a régiek mondogatták: a „jóistenke” stb.

Csak nekünk ne kelljen felelősséget vállalnunk, tennünk semmit, vagy ha igen, ne túl sokat. Főleg ne kelljen szembenézni a helyzettel, és lehetőleg áldozatot ne kelljen vállalnunk. Ennek érdekében kódósítunk. Szeretjük ezeket a homályos fogalmakat, a „nem túl sok”, a „becsült érték”, a „várható bevétel”, a „növekedési index” stb. Általában mind csak idő-

húzás, sőt a felelősség alól való kibújás huncut játéka. A kétszer kettő egyenlő négygel. Már a régiek tudták, hogy ami nincs, azt nem lehet megszámlálni (Préd 1,15).

Azt azonban tudjuk – főleg a Bibliából –, hogy amíg tiszta helyzet nem teremődik, addig nem lehet változtatni azon, ami rossz. Az egyes emberek megtérése is a valósággal való szembenézéssel kezdődik. Addig reménytelen az ember, míg hitegeti magát, míg úgy véli, hogy majd valahogy a dolgok mintegy maguktól megoldódnak. Ilyen módon még Istenben *hinni* is reménytelen öncsalás. Isten segít, de nem olyan módon, hogy a rontást mi szorgalmasan megcsináljuk nélküle, a helyreigazítást meg ő végezze el nélkülünk. Ez emberi méltóságunkat is sértené. Az étellel együtt járó lehetőségeket, képességeket egyaránt tőle kaptuk. Ennek persze a felelősségét is.

Ha a Bibliát lapozgatjuk, látnunk kell, hogy a történelem során akik vállalták, hogy szembesüljenek a maguk felelősségével, és komolyan gondolták azt, hogy kivergődjenek bűneik következményéből, csak azok kapták meg Isten segítségét. Azok viszont megkapták. De csupán azután, ha ők is megtették azt, ami tőlük elvárható volt. A változásban való részvételre készekké váltak.

Jákob elásta családjá bálványait a cserfa alá (1Móz 35,4), József testvérei szembenéztek korábbi testvértelenségükkel (1Móz 42,21). A tékozló fiú felismerte és kimondta, hogy vétkezett az ég ellen és apja ellen (Lk 15,21). Péter a tagadása után keservesen sírt (Lk 22,62). Mind megkapta Isten bocsánatát, sőt segítségét is ahhoz, hogy helyreálljon. De csak azután, hogy szembenéztek a valósággal. Senki nem vállalta át az ő részüket, még Isten sem. Csak mese a Mindenhatóról az, hogy az újszövetségi korban ő ettől megkímél minket. A bűn büntetésétől, a kárhózzától igen, de a helyreálláshoz szükséges tennivalóinktól nem. Isten kegyelme nem a *Pató Pál* uraké, hanem a hozzá komolyan megtérő bűnösöké.

De hát *bűnössé* is csak Isten közelében válik az ember. Addig a körülményeket okolja, másokat, mindenkit. Mért ne hitte volna el, hogy az a luxuslakás, amire nincs megfelelő fedezete, az adósságra vásárolt luxuskocsi, a kölcsönből finanszírozott utazás teszi igazán boldoggá? Amikor körülötte mindenki (ő is) ezt hallotta a reklámokból? A sikkasztó mért ne nyúlt volna ahhoz, ami nem illette, amikor ő volt az ellenőrzéssel is megbízva? Ha ő nem, hát elvitte volna más azt, amit a kaszából ki lehetett emelni. Tehet ő róla?

Ha azonban oda kerülünk Isten elé, aki ebben a helyzetben is tud segíteni, többé semmit sem érnek a mentségeink, mert ebben ő nem segít. Abban segít, ha a dolgainkat meg akarjuk oldani. De akkor sem a fejünk fölött, hanem velünk együtt. Odaáll mellénk, erőt ad, úgy igazítja a körülményeket is, hogy talpra tudjunk állni.

3. Nem megy áldozatok nélkül

Vigyázat! Nem minden áldozat, amit mi annak vélünk. Hogy addig nyújtózzunk, amíg a takaró ér, az nem áldozat. Ez mindig is okos dolog volt. Hogy ne költsük olyan mértékben, amit az anyagi helyzetünk nem tesz lehetővé – mert az adósság egy tálból eszik az emberrel –, ezt is mindig tudták legalábbis azok, akik mértékletesen éltek. Sőt abban megelégedéssel, amit Isten adott. Nem gyötörték feleslegesen magukat lehetetlen kívánságokkal. Persze mert televíziójuk sem

volt, és nem látták napról napra a reklámok csábítását – vélhetjük. Tehát akkor tessék perelni a reklámok alkotóit, hiszen ők minden bajnak az okozói! Ők csak csábítanak, az emberek meg csábulnak.

Nem egészen arról van szó tehát, hogy az lenne áldozat, ha lehetetlen kívánságainktól eltekintenénk. Isten sosem ígérte meg luxusigényeink kielégítését. Az áldozat ott kezdődik, amikor a válságossá vált helyzet következményét kell valakinek átvállalni. Kifizetni a kifizetetlen számlákat, felépíteni az összeomlott családokat vagy az egész társadalmat. Egybetartani azokat, akik válni készülnek, és önmagukon kívül senkire sem gondolnak. Sem gyerekeikre, sem az idős szülőkre, sem (adott esetben) a hívők közösségére. Elhitetni az emberekkel, hogy a parlamentben nemcsak hazudozni lehet, hanem igazat is mondani. A tévé emberséges és istenfélő műsorokkal is szolgálhat, nemcsak valóságshow-kkal szórakoztathat vagy haszontalan reklámokkal bombázhat.

Valakinek vagy valakiknek fel kell vállalni, meg kell alkotni az új hangú műsorokat, összeszedni az utcára került gyerekeket, kialakítani nem csupán a hajlékot a fejük fölé, hanem szeretetteljes otthonná varázsolni, mint azt *Böjte Csaba* teszi. Fölvállalni, hogy újból munkája legyen annak, aki eddig segélyből élt. Elérni, hogy a lakosság felzárkóztatni akart része is megtegye önmagáért, amit megtehet, és ne csak várja, hogy ezt mások tegyék meg helyettük. Miközben ők életmódjukon változtatni nem csupán nem tudnak, hanem nem is akarnak.

Hogy mennyire ára volt és van a világ arculata megváltoztatásának, azt éppen a Golgota keresztjén mutatta meg Isten a Názareti Jézus Krisztus által. Krisztus első követői sem maradtak el mögüle, legalábbis az első évszázadokban. Pénzüket, idejüket, együttérzésüket, ha kellett, életüket adták azért, hogy a dolgok jóra forduljanak. És meglett az eredmény: fordultak is.

Ha ma – akár a nem hívők, akár a hívők – úgy vélik, hogy mintegy kiváltságos helyzetből nézhetik a válság megoldását anélkül, hogy ebben kinek-kinek a maga áldozatát meg kellene hoznia, tévednek. Ennek a következménye ugyanaz, ami magához a válsághoz vezetett. Akkor viszont a válság marad, elhúzódik, még súlyosabbá válik, a végeredményét pedig senki sem tudja megmondani, hogy mi lesz.

Tehát jobb, ha vállaljuk a magunk részét, mint az a plébános, aki először mondta ki az egyszerű emberek közül, hogy ő odaadja megtakarított pénzét a nemzet adósságának kifizetésére. Némelyek követték, de az ország elszegényedéséből

megtollasodott elit tagjai többségében nem. Ők kivitték pénzüket valamelyik adóparadicsomba. Úgy vélték, ez végleges megoldás, legalábbis személyükre vagy családjukra nézve. Ez is öncsalás, mert a történelem Ura nemcsak az utolsó ítélet alkalmával számoltat el minket, embereket, hanem legtöbbször menet közben is. Annyit tanulhattak volna a pártapparátus- és munkásörutódok, hogy Isten elszámoltatta a grófokat és a bárókat. Ma egy sincs közülük, a címüknek, a rangjuknak, a vagyonuknak még emléke sem maradt. Ugyanígy járhatnak – hamarabb, mint gondolják – a politikai fordulatok haszonélvezői is.

4. Nem fog menni Istent mellőzve

Egy másik tévedés – amiben Európa lakosságának jelentős hányada jó évszázada él –, hogy mindennek: a gazdasági virágzásnak, a sikereknek, a válságoknak, a kudarcoknak csupán vertikális összetevői és okai vannak. Ha Isten nincs (ahogy az emberek általában vélekednek), akkor nem is lehet ő az oka semminek. Meg persze segíteni sem tud. Beleszólni meg végképp nem engedjük a dolgainkba.

A gazdasági virágzás az angolok világbirodalmi örökségének, a németek szorgalmának, a franciák tapasztalatainak, az olaszok találékonyságának, a svédek és a dánok magas kultúrájának köszönhető. A szegény országok lakói ügyetlenek, lusták, elmaradottak, meg is érdemlik a sorsukat. Hogy mi köze lenne mindehhez Istennek? Főleg, ha nincs... Persze kivéve, ha mégis van. A tények ugyanis makacs dolgok. És Isten van!

Nem árt tudatosítani, hogy a gazdasági világválság az Amerikai Egyesült Államokban pattant ki. Adták-vették a banki *termékeket*, vagyis azokat a tőzsdei papírokat, amelyek mögött se aranyfedezet, se árukészlet, se semmiféle teljesítmény nem volt. Egyszer csak kilukadt a lufi. Kiderült, hogy mindez jól bejáratott módszer volt a meggazdagodás érdekében. Reklám, csúsztatás, hazudozás, virtuális világ. A valóság az, hogy a világ leggazdagabb országa is régóta a gazdasági lecsúszás állapotában van. Hogy túlköltekezik, túlfogyasztt, ezzel pedig feléli a következő generációk javait.

A baj gyökere pedig az, hogy túltette magát a lét törvényén, az Isten törvényén, az Istentől meghatározott renden. Nem volt elég neki, aminek pedig elégnek kellett volna lennie. Sőt elég lett volna rajta kívül még másoknak is. Úgy étkeztek, hogy tudatosan túlméretezett adagokat szolgáltak fel, és a felesleget kidobták, mondván, hogy ha nem fogyasztanak eleget, az élelmiszergyártás összeomlik. Amit kidobtak, abból szegényebb nemzetek éhező gyerekeinek az életét lehetett volna megmenteni.

Kiderült erről az erős nemzetről, hogy nem annyira erős, mint amennyire láttatni szereti erejét, ami így nem egyéb erőfitogtatásnál. Hogy nem sebezhetetlen, hanem nagyon is sebezhető. Hogy nemcsak ő van ezen a világon, aki irányítani szeretne, hanem rajta kívül még mások is, sőt nagyon is sokan. Hogy nem mindenható, aki minden törvény felett áll. Hanem nagyon is alávetett, méghozzá Isten törvényének, és Isten vetette alá őt is a maga törvényének. És ez ellen vétett, és emiatt kell bűnhődnie, sőt azoknak is, akiket magával rántott. Pont úgy, mint a régieknek (Ézs 14,11–21; Ez 27,25b–36; 28,1–19).

A fák nem nőnek az égig, a népek hatalma nem nő a Mindenható fölé. Ezt a történelem tanulságaiból meg lehetne érteni, legalább visszamenőleg. De ha Isten „továbbra sincs”,

vagyis társadalmi igazságosságról, szegényekkel való szolidaritásról szóló törvényei érvénytelenek, vagy mintha nem is lennének, és mégiscsak ki fog kapaszkodni a világ az adott helyzetből: ez mese.

De hát kijött a világ a korábbi válságokból is, vagy nem? Amennyiben a két világháború több százmillió legyilkolt embere, és az azóta zajló fegyverkezési verseny, mely megnyomorított nemzedékeket, kijövetelnek számít..., nem pedig újabb és újabb válságok előkészítésének, akkor kijött! A valóság az, hogy újabb és mindig borzalmasabb gyilkolászások, erkölcsi fertők, embertelen és istentelen életmód terjedt el. Mert ha a társadalom nem lett egészségesebb, szolidárisabb, az emberek jobbak, a természet virágzóbb, a föld lakhatóbb, akkor mért gondolnánk, hogy kijött?

Pillanatnyilag szinte illúziószámba megy, hogy az emberek megtérve rátaláljanak Istenre, hiszen nem is keresik, vagy nem túl sokan. Akik keresik, azok persze megtalálják. Számukra a válság ezzel véget is ért. Ami még marad, az mellékkörülmény, mert Isten megígérte, hogy megtartja a benne hívőket. De hogy hogyan jöhet ki a világ a válságból a világ istenének, a sátánnak a vezetésével, azt nem tudom. Pedig hát benne bíznak, neki hisznek, az ő szavára hallgatnak, akik nem hisznek Istenben, és nem engedelmességek az ő igéjének. Igaz – látszat szerint –, nem hisznek az ördögnek sem, csak épp alkalmazkodnak hozzá, uralma alatt élnek.

5. Nem lehet úgy, hogy közben minden marad a régiben

Ma az egyházak újabb kori elvilágiasodásának korát éljük. Ez abból is kiviláglik, hogy valaki statisztikailag *megtér* ugyan, de lényegileg marad minden a régiben. Ha önző volt, önző marad ezután is, legfeljebb szent érvényesülésnek nevezik. Ha hiú volt, hiú marad ezután is, csak a többiek fölé emelkedését a „kenetnek” tulajdonítják. Ha anyagi volt, semmi gond, mert anyagi maradhat ezután is, csak „áldásként” aposztrofálják.

Márpedig ha a hívők – akik Isten nevét tisztelik, igéjét ismerik – jól megvannak ezzel, mért gondolnánk, hogy a világ fiai különbek lennének? Mert a válság leküzdése nem arról szól, hogy ha egyszer valamikor mégis túljutunk rajta, akkor nem mi fogunk tartozni, hanem vélhetőleg nekünk fognak tartozni mások. És végre zavartalanul élvezhetjük a luxust

ugyanúgy, mint annak előtte, vagyis olyan tempóban fogyasztjuk a földi javakat, ami végül a válsághoz vezetett. Megvehetjük a ma még nem is létező ingyom-bingyomokat, amik akkorrára viszont már a legtrendibbek lesznek. Nekünk is lesz saját leszállópályánk, ha nem is Balatonöszödön, és saját jachtunk, ha nem is Ibiza, csak Füreden.

Tehát a fogyasztás, a luxus, a pazarlás, a rongyrazás, a kielégíthetetlen igények hajszolása a csillagos égig, majd folytatódik tovább, mint azelőtt, sőt még fokozódik is. Lesz pénzünk plasztikai mütetre, és örökké fiatalok maradunk, nem látunk soha bút, mint Jábéc (1Krn 3,9–10).

Csak csodálkozni lehet azon, hogy az ember emlékezete milyen rövid. Anglia már elfeledte azokat a bűneit, amelyekkel végigrabolta gyarmatait. Sem India, sem Arábia nem vágyódik angliai „közizgatásra” soha többé. Amerika is elfeledte nemcsak azok nyomorát, akik megteremtették gazdagságát, hanem az alapító atyák hitét is. Mi magyarok sem emlékszünk már nagyatyáink verejtékére, és becsülettel asztalra tett, házi kemencében süített mindennapi kenyérére. Hiszen ma már plázákban vásárolunk mindent, ahol csillog-villog a hitványosság is. Igényeink megnöttek. Azt hisszük, anyagi javaink korlátlan mennyiségben állnak rendelkezésünkre. Élelmiszer, üzemanyag, energiaforrás, sőt az ember tudása, mind kimeríthetetlen. Pedig nem az. Nemcsak az energiák, hanem a friss levegő is elfogy. Ha pedig az összes nyersolajat kipumpáltuk a földből, az összes erdőt kivágtuk, az összes víznyerőt megmérgeztük, akkor ezek elfognak, esetleg végleg. Csak a szemét marad meg, feldolgozhatatlan és eltakaríthatatlan mennyiségben.

Ma már tudósaink mondogatják, hogy meg kellene tanulni másként gondolkodni és élni, mint eddig. Gazdálkodni a föld javaival, amíg lehet. Amerikában az egy főre jutó felhasznált javak mennyisége a százhuszszorosa annak, amit egy fejletlen ország lakosai megengedhetnek maguknak.¹ *Ilonka Mária* „Milyen környezet marad az utókorra?” című cikkének adatai szerint egy bangladesi 0,6, egy afgán 0,5, egy arab 12–16, egy amerikai 120 ökológiai lábnyit használ fel évente.² A jelenlegi körülmények között tizenhat hónapra volna szükség minden évben ahhoz, hogy az elhasznált természeti erőök önmaguktól megújuljanak. A villamosenergia-felhasználásban egy nepáli 80 wattot használ fel óránként, egy kínai 800 wattot, egy közép-európai 6 ezer wattot, egy amerikai pedig 11 ezer wattot.³ Tehát ha józanul gondolkodunk, tudnunk kell, hogy nem élhetünk olyan nagy lábon, mint a válság előtt. A Biblia egyébként azt tanítja, hogy nagy nyereség a megelégedettség Isten félelmével (1Tim 6,6).

Azonban a tévében még nem lett kevesebb a reklám, vagy más hangnemű. A válság ellenére ezt halljuk: „Vásárolj! Vásárolj! Fogyassz! Fogyassz!” A bankok sem módosították szövegeiket, mert „ha csak egy kicsi hiányzik”, hát vegyél fel kölcsönt! És egy cseppet sem lett józanabb Európa vagy a magyar. Nem rossz üzlet a karácsony, és az üdvösséget kínáló Jézusnak ma is csak az utolsó hely jut.

6. Nem lehet egymás ellenében

De nem lehet a válságból kijönni oly módon sem, hogy eközben rossz viszonyban vagyunk egymással. Miközben harcolunk a rossz körülmények ellen, figyelmen kívül hagyjuk, lenézzük, esetleg ellenfélnek tekintjük a másikat. *Beer Miklós* római katolikus püspök a 2012. január 1-jén a Duna televízió

Világ – Nézet című műsorában annak az óhajának adott hangot, hogy mikor jön el végre az az idő, amikor a parlamentben az egyes párthoz tartozók a másik párt felszólalójának előterjesztése után úgy folytatják: egyetérték veled, és szeretném a magam véleményét hozzátenni. De amíg a gyűlöletet újra és újra fel lehet szítani, nem sok reménnyel kecsegtet e józanok vágya.

A világ megmaradásának törvénye a Krisztus törvénye. Ebben pedig azt tanuljuk, hogy összetartozunk, szükségünk van egymásra. Akik pedig keresztyének vagyunk, egy test tagjai vagyunk (1Kor 12,12–27). Így, ha egymás felé tisztelettel fordulunk (Róm 12,10), egyetértésben élünk (16. v.), kölcsönösen megbocsátunk egymásnak, és elhordozzuk egymást, türelmesek vagyunk egymáshoz (Kol 3,12–13), ez magától értetődő kell hogy legyen, hiszen valamennyiünkért ugyanaz a Krisztus halt meg. Sőt nemcsak értünk, hanem az egész világról is (1Jn 2,2).

Az összefogás és összetartozás nem csupán a hívők kiváltsága. Ha az országunkra gondolunk, itt sem várható semmi jó, bizonyos mértékű kényszer nélküli egység nélkül. Ha az egyik párt hátba támadja a másikat, miközben az azon fáradozik, hogy legalább lejjebb ne kerüljön az ország, akkor mindig lesznek irigyeink vagy ellenségeink között szövetségeseik, és végül az adósrabszolgaság tényleg örökkéssé válik. Amikor a román politikusokat arról faggatták a magyarok, hogy mikor fognak végre kijönni a magyarokkal, ők azt válaszolták: majd ha ti kijöttök egymással. Mondogatják, hogy az ellenségeskedés ősi magyar átok, de hát más nemzetek tagjainál ugyanúgy megtalálható, délszlávoknál, íreknél, katalánoknál, flamandoknál. Ők semmivel nem különbek nálunk.

Bár legalább a hívők megtalálnák egymás kezét! És ne arról szólnának a hírek, hogy Amerikában háromezernél több, idehaza háromszáznál többféle gyülekezet van, amelyik ugyanazt a Bibliát olvassa, ugyanazt a Krisztust vallja, ugyanazt az Istenet és Atyát imádja. Csak éppen egymással nem tudnak kijönni.

Már rég a múlté az egyházak egymás kiátkozása. Legalábbis forma szerint. De még az úgynevezett evangéliumi, sőt azonos közösséghez tartozók közötti szakadások, kirekesztések, szószékekről lesajnáló csipkelődések kora nem múlt el. Mintha az Úr Jézus főpapi imájából kimaradt volna az egységért való könyörgés (Jn 17,20–26). Márpedig ha a hívők nem tudnak kijönni egymással, milyen példát adnak a többieknek? Pedig könnyen lehetséges, hogy Isten jellé tehetné népet a kivülvalók számára ebben a vonatkozásban is.

7. Nem lehet hit nélkül

Amikor hitről beszélünk, lehetne tágabb értelemben is szólni róla, az sem lenne értelmetlen, sőt nem is jelentéktelen. Ha valaki nem hisz abban, amit csinál, akár abba is hagyhatja. Ha nem hiszünk országunk felemelkedésében, nyakunkba vehetjük a világot, és mehetünk oda, ahova a lábunk visz. Vagy idehaza tengethetjük mindennapjainkat, esetleg riogathatjuk azokat, akiknek maradt még némi egészséges lelki erő és remény. De a hitünk lehet pusztán egyfajta optimizmus is, aminek olykor van, máskor nincs alapja.

A hit alatt én az Istenbe vetett hitet értem. Generációk éltek oly módon, hogy ennek a hitnek még volt némi nyoma, de a kommunista időkben tüzzel-vassal irtották, gúnyolták, viccet faragtak belőle, lesajnálták, butaságnak tekintették.

Úgyhogy mára a legtöbb emberből ki is veszett az istenhit. Nem belőle, hanem már szüleiből, sőt nagyszüleiből is. A hivatalos politika, világnézet, tananyag, életérzés ateista, marxista volt. Ez a helyzet sem hamar alakult ki, de kialakult. Nem józan várakozás az, hogy ez a masszív hitetlen állapot máról holnapra megváltozik.

Ma a magvetés korszakát éljük hazánkban. Ha vetünk, méghozzá hittel és reménységgel, a maga idejében arathatunk majd, ha meg nem lankadunk (Gal 6,9).

Azonban a mi hitünk nem az általános optimizmusra alapul, hanem mi az élő Istenben hiszünk. Neki van hatalma a dolgokat jóra fordítani. Sőt egyedül neki van erre hatalma. Számára nincs reménytelen helyzet. Ezért igaz az, hogy a válság oka valójában nem elsősorban gazdasági, politikai, pénzügyi, hanem erkölcsi és lelki. Az ember lelke elfordult Istentől, és odafordult mindahhoz, ami nem Isten. Amíg vissza nem tér Istenhez, a válság marad, esetleg súlyosbodik.

Számunkra a legnagyobb hit éppen abban nyilvánulna meg, hogy hiszünk hitetlen barátaink, családtagjaink, szomszédaink, honfitársaink megtérésében. Akiknél az Isten utáni vágyakozásnak olykor a csíráját sem látjuk. Nem bennük kell hinnünk, jóságukban, hanem a Mindenható Istenben. Hogy van hatalma arra, hogy az ő gonosz és megátalkodott szívüket is önmaga felé tudja fordítani, hogy könyörülhessen rajtuk. Ahogyan könyörült rajtuk is. Ezért kell imádkozni, méghozzá hittel, és élni a hívők csendes, biztonságtevő életét.

8. A válság elmúlik, Krisztus marad

Arról sem volna szabad megfeledkeznünk, hogy a válságos időkben mutatkozhatna meg a maga teljességében, hogy az Istenbe vetett reménységünk mekkora stabilitást ad nekünk. Hiszen Izrael egyiptomi szolgásgától fogva a keresztyénülődéseken át mennyi-mennyi válságot élt át a világ és benne Isten népe is. És Isten népét nem tette tönkre, hitét nem rendítette meg egyik sem. Sőt az ilyen időkben mutatkozott meg az, hogy milyen lelki békességgel és bölcsességgel vettek részt a dolgok jóra fordításában. József nem csupán – sőt nem is első-sorban – saját népe megmentéséért fáradozott (azért is), hanem egész Egyiptoméért. Olyan volt környezetének, mint egy sziklaszilárd pont. Átvezette a népet a hét szűk esztendőn.

Mózes olyan volt ingatag népe között, mint az a hajóska-pitány, aki nem veszi el a fejét a viharban sem. Pedig eszközei sem voltak arra, hogy egybetartsa és hazájáig vezesse a népet. Csak Istene volt, akire figyelt, és ez elégségesnek bizonyult. Izrael népe sose érte volna el Kánaánt Mózes nélkül.

Volt ezekben az embereken valami csendes biztonság az Örökkévalóból. Távolra néztek. Mintha látták volna az alapokkal bíró várost, amelynek alkotója az Isten (Zsid 11,16). Nem hősködtek, hanem hittek. Nem mondtak nagy szavakat, hanem kritikusan időkben is a helyükön maradtak, és végeztek dolgukat ugyanúgy, mint nyugodtabb időkben. Pál apostol a viharba került hajón megtörte a kenyeret, hálát adott érte az Istennek, és erre biztatta utastársait is, akik követték példáját, és életben maradtak.

A jelenlegi válság kimenetele még bizonytalan. Az erkölcsi vagy egyenesen lelki hozadéka még inkább. Nem biztos, hogy világméretű vagy akár csak országos méretű megtéréshullám következik belőle (nem kizárt). Az az Európa, amely harcolt az ellen, hogy alkotmányába Isten neve egyáltalán belekerüljön, nem mutat fel e tekintetben reményteli

jövőképet. Európában már az is eredmény, hogy azok megmaradnak Krisztus mellett, akik mindig is ott voltak mellette. Akkor is, amikor ez nem volt divat, sőt a Krisztusban maradásnak ára volt. Megvetettségük ellenére szilárd hittel, hűségesek voltak.

Európa, amely harcolt az ellen, hogy alkotmányába Isten neve egyáltalán belekerüljön, nem mutat fel e tekintetben reményteli jövőképet.

Válságok idején a beképzelés vagy ábrándozás nem ér semmit. A magunknak tulajdonított vagy mások által ránk aggatótt dicséret jelzőket fújja el leghamarabb a szél. Csak a póre valóság marad. Gondoljunk az Úr Jézusnak a sziklára épített házról szóló példázatára! Fújta a szelek, jött az ár, és ami csupán homokra épült, az összeomlott (Mt 7,24–27). Csak ami a sziklára épült, az maradt meg. De az megmaradt.

9. Bizony nagy nyereség az istenfélelem meglepődéssel

Ugyan mért kellene állandóan az, ami nincs? És mért nem látjuk meg azt, ami viszont van? Nem azért, mert akiknek görcsbe rándul a gyomruk attól, ha valaki elkezd Istenről, megváltásról, bűnről, bűnbocsánatról, egyházzal „papolni” – már ahogy általában ezt ők mondják vagy gondolják –, ők is tudják, hogy itt valami nincs rendben. Ha nehéz is megfogalmazni, hogy egyáltalán mi az.

Nem igaz az, hogy a kamaszkor lázadása leszűkíthető egyetlen területre, hogy ez csupán hormonális kérdés, ami majd az egyensúly beálltával magától elmúlik. Ez a szemlélet beszűkíti az emberről való gondolkodást pusztán a biológiai síkra. Ennél pedig mérhetetlenül több az ember. A kamaszokat az illúzióvesztés legalább annyira gyötri. Előrenéznek, és látják, hogy nincs előttük egyetlen értelmes távlat, emberhez méltó cél sem, és azt kérdezik: akkor miért éljek? Elmúlt az az időszak, amikor a nagy tettek végrehajtásának vágya, a szabadság, az igazság felfedezése, a műveltség megszerzése mintegy benne volt a levegőben. Ma a média, de még az iskola is a fiatalok magasrendű vágyait már csírájában eltiporja. A mai társadalom olyan beteg, hogy nem szabad közösséget vállalni vele.

Az egész életünk egy majdnem reménytelen hajsza, miközben testünk vénül, öregkorunkra betegek, fogatlanok és vaksik leszünk. Mit tegyünk? Olyan borzalom ez, amelyre nincs gyógyír, olyan fájdalom, amit semmi nem enyhít. A pénzvilág által irányított életünk nemcsak igazságtalan, de tisztességtelen is. A legtöbb ember olyan körülményekhez és eszmékhez alkalmazkodott, amelyekből szíve mélyén először undorodott, fokozatosan alkalmazkodott hozzájuk, végül megszokta, de nem szerette meg őket. Észre sem vette, hogy így alakult az élete. Rossz világban elromlunk, jó világhoz viszont nem biztos, hogy vonzódnunk.

No itt kellene megjelenennie valami másnak. „*Nemcsak kenyérral él az ember, hanem minden igével, amely az Isten szájából származik*” (Mt 4,4), „*Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, de lelkében kárt vall?*” (Mk 8,36) – mondanánk azonnal, és igazunk lenne. Vagy mégsem? Mert vaknak beszélünk szép színekről, süketnek mennyei dallamokról.

A mai tudomány már majd mindenre tud válaszolni, csak arra nem, hogy mi az élet. Gyerekkoromban a szomszédban a kisgyerekek játszadoxva boncolták a békákat, egyiket a másik után, keresték benne az életet, de nem találták. Mi felnőttek az anyag titkát megfejtettük, az életét nem. Az élő és a halott között csak annyi különbséget látunk, hogy az utóbbinál valami nem működik. Az emberek tárgyként élnek meg önmagukat, feleségüket, férjüket, gyermekeiket. Pedig valójában csak azt ismerhetjük meg, amit vagy akít a szívünkkel látunk vagyis szeretünk. A csak okos szívtelen, ezért nyomorék. Pedig ilyenek szervezik, diktálják a világot, észre sem veszik, hogy egyben pusztítják is.

Viszont ennek a világnak az információs dömpingjében az evangélium is csupán egy ezek közül. Meg sem szabad szóvalunk addig, amíg átélehető módon nem tapasztalják meg rajtunk, elsősorban saját magunkon a titkunkat. Mi a Mindenható szeretetében élünk, ezért vagyunk elégedettek azzal, amink van. Tudjuk, hogy Isten szeretete örök, ezért nem gondolunk sóvár izgalommal arra, ami lehetne, de nincs, hanem nyugodt és derűs módon adunk hálát Istennek azért, amink van.

De mindezt kívülről senki sem ismerheti meg, csakis belülről. Mint ahogy mi is belülről ismertük meg, amikor először elementárisan átéljük Isten szeretetét. Belülre pedig csak úgy juthat el mindenki, ha van valaki, aki szélesre tárja előtte az ajtót. Ez pedig úgy történik meg, ha nekem is fáj az, ami neked fáj. Megértem, hogy milyen lehet neked. Keserves és boldog emlékeid mintha az enyéme lennének. Ki tudok nézni a szemeden. Megismerem a múltadat, sorsodat, örömeidet és félelmeidet. Így és ilyenek fogadlak el.

Előbb át kell élni a szeretetet, figyelmességet, bizalmat, elfogadást, csak azután érdemes beszélni róla. Mert tényleg nemcsak kenyérral él az ember, hanem jó szóval is, a bűnbocsánatot követő lelki tisztasággal is. És nemcsak annyi az élet, amennyit ma látunk belőle, hanem csak akkor válik elfogadhatóvá, sőt örömtelivé maga az élet is, ha az Isten által ígért jövő felől mintegy visszatekintve szemléljük. De mégis benne lehetünk már ma ebben a csalódásmentesen harmonikus világban, amely teljességre jutva végleg fel és megoldja a „helyzeteket”.

Jegyzetek

1 Az ökológiai lábnyom fogalma: az aktuális technológiai fejlettség mellett egy emberi társadalomnak milyen mennyiségű földre és vízre van szüksége önmaga fenntartásához és a megtermelt hulladék elnyeléséhez. A kifejezés *William Rees* és *Mathis Wackernager* kanadai ökológusoktól származik. Ez az érték kiszámítható egyes emberekre, csoportokra, régiókra, országokra vagy vállalkozásokra is. A használt érték kifejezi, hogy adott területen mennyi erőforrást használnak fel. Magyarul az ökológiai lábnyom területességében becsli, hogy életmódunk mekkora terhet jelent a Föld számára. Megadja, hogy mekkora területre van szükség az egyes emberek élelmiszer-, papír-, faanyag- és energiaszükségletének megtermeléséhez, illetve az eközben kibocsátott szennyező anyagok közömbösítéséhez.

2 Szerinte a hatmilliárd ember ellátására hat földnyi terület volna ideális.

3 Henning Boetius: *Hidrogén-forradalom. Az energiaellátás új formája*. (Budapest: Corvina, 2006).